

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

NATIONAL LEGAL CULTURE OF THE EU MEMBER STATES AND THE NEED FOR UNIFORM LEGISLATION AT COMMUNITY LEVEL

Liviu Bogdan Ciucă, Prof., PhD
"Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: The political events of 2016 existing in the European space and that culminating in what was called generic Brexit, show an increased vulnerability of the European project in relation to the eurosceptical current. The strengthening of the political current, but especially of the public opinion that is not favorable to European unity, proving once again that is necessary to identify new connecting bridges of some new common objectives and some mechanisms to unite and not to divide. In this context it raises a natural question: does the tradition and the legal culture of each EU member state help or vulnerate the unity of the European Unit?

The various legal approach of some common aspects of all EU member countries, as well as the substantial differences between the national laws applicable to EU citizens in relation to items such as nationality, country of origin, residence or permanent residence, lead to a different settlement of the same issues within the same Community space for the citizens of the same European Union, this naturally became one of the sources of criticism aiming the European project. Trying to achieve a European Civil Code, unfortunately unrealized until now, demonstrates that a draft legislative unification of this scale is a utopia. However, we believe it is a must to achieve if we really want a strong European Union, balanced and non-discriminatory. If we consider the difficulties of achieving of a single applicable legislation to all EU countries, we discuss the possibility of progressive realization of this goal, trying, why not, to create a legal area of Schengen type where each EU member state to adhere, depending on the national context, on the ability of legislative change and the degree of concern regarding the European unity.

We consider that a "European legal Schengen" can propose to those who adhere to this legal area, first, the adoption of a common fundamental law. In this regard we take into consideration the Civil Code, the Civil Procedure Code, the Criminal Code and the Criminal Procedure Code. A space

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

where these fundamental laws are common, we think it is a space that provides balance, unity, legal and economic strength and an indiscriminate development of the society.

This article also points out an eventual project on the benefits resulting from the achieving of this project and to the danger of dissolution that exists at European level due to major differences in legislation.

Keywords: european, civil, code, unity, differences

Considerații generale

Cultura juridică, însumând suma tuturor legilor, cunoștințelor și normelor juridice, a valorilor, principiilor și abordării doctrinei juridice generează un model comportamental pentru fiecare individ membru al unei societăți. Plecând de la definiția culturii pe care ne-o oferă E.B. Taylor în sens larg, cultura reprezintă „complexul care include cunoașterea, credința, arta, moravurile, legea, obiceiurile și orice alte capacități și deprinderi dobândite de fiecare om ca membru al societății”¹. Din perspectivă concretă, *cultura juridică* înglobează toate valorile juridice pe care o societate le-a acumulat în cursul existenței ei asigurând astfel, un model și un parcurs de dezvoltare și consolidare a unor valori asumate social. „Cultura juridică este o notorietate a culturii spirituale a societății parte componentă a culturii ei generale. Ea își definește expresia în cunoașterea de către cetățeni a bazelor cunoștințelor juridice, în necesitatea transpunerii în viață a prevederilor normelor juridice, în înțelegerea de către fiecare om a responsabilității sociale, în intransigența față de infracțiuni și combaterea lor”². Astfel, relația dintre *cultura juridică* și societate este concretă, constantă și demonstrată. Având în vedere că sistemul de norme ce reprezintă parte componentă a culturii juridice formează comportamentul social, apreciem că diferențele semnificative dintre cultura juridică a fiecărui stat național membru al Uniunii Europene, generează și un comportament diferit al cetățeanului unui stat în cadrul interacțiunii individuale sau cu instituțiile statului în raport de cultura

¹E. B. Taylor, *Primitive culture*, 1871;

²B. Negru, A. Negru, *Teoria generală a dreptului și statului*, Chișinău, 2006, pp. 462;

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

juridică a aceluși stat. Actualul eveniment ce a primit titulatura de „Brexit” și votul exprimat în iunie 2016 au relansat tema *punților de legătură* reale existente în spațiul intracomunitar, deteriorarea sau consolidarea acestora, pierderea unora dintre ele sau identificarea unor noi formule care să genereze „o Europă unită” așa cum pleda în 1946 Winston Churchill promovând această unitate ca un mijloc de garantare a păcii și de formare a unei mari familii europene. Plecând de la Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, ceea ce ulterior s-a chemat Uniunea Europeană, cuprindea în anul 1951 Germania, Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg și Italia. Precizarea aceasta dorește să sublinieze faptul că un proiect comun poate fi extins treptat la întreg spațiul comunitar și că pentru garantarea realizării unui asemenea proiect trebuie să existe un obiectiv comun asumat, ca un deziderat puternic, de fiecare stat în parte. În același timp, subliniem că orice excepție sau derogare aplicată unui stat ce este parte componentă într-un proiect comun multinațional față de regulile aplicabile tuturor celorlalte state poate pune în pericol atingerea obiectivului asumat și poate provoca o disoluție la nivelul comunității realizate.

Diferențele de abordare juridică a unor valori comune statelor membre UE - cauză de fragmentare comunitară.

Fără a nega contribuția acestei valori la dezvoltarea socială, economică și culturală apreciem că într-un spațiu comunitar în care valorile comune sunt strict și clar determinate și în care cetățenii europeni se bucură fără discriminare de aceleași drepturi și obligații, pentru aceeași situație, norma juridică aplicabilă unui cetățean european indiferent de statul național din care provine trebuie să fie similară. Această similitudine trebuie să aibă în vedere atât drepturile, obligațiile, cât și proceduri predictibile și cunoscute. În cazul Marii Britanii, lista lungă de excepții și derogări impuse față de regulile comunitare, au generat în final o semi-apartenență la acest proiect comun ce a culminat în anul 2016 cu părăsirea blocului comunitar. În acest context, revine în dezbatere întrebarea dacă păstrarea cu orice preț a diferențelor de ordin legislativ și de abordare juridică a unor drepturi și obligații aplicabile cetățenilor europeni reprezintă cu adevărat ceea ce denumim cultura juridică națională sau reprezintă instrumentul

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

de conservare a unor interese naționale diferite de interesul comunitar și nociv acestuia din urmă. Doctrina abordează subiectul culturii și tradiției juridice naționale ca o valoare ce trebuie protejată și apreciem că această abordare este una corectă. În același timp se constată de multe ori că abordări normative naționale intră în contradicție directă cu abordarea comunitară, ce au ca obiect aceeași temă, fără ca această diferență să fie generată de tradiția juridică națională. În aceste situații de cele mai multe ori avem de-a face cu incapacitatea instituțională a unui stat de a se reforma din punct de vedere legislativ sau mai grav de acoperirea unor interese politice ce își au locul în spațiul național, în detrimentul interesului comunitar, pe aceeași temă.

Trebuie să ținem cont că realitatea de astăzi diferă de ceea ce s-a întâmplat în trecut și că în fiecare etapă legislația unui stat trebuie să corespundă momentului la care aceasta este aplicată fără a afecta cu nimic valoarea tradiției juridice a aceluia stat. „Rabatul britanic asupra contribuției la bugetul european...”³, precum și momentul 1992 când „Regatul Unit condus de conservatorul John Major a fost singurul stat care nu a semnat protocolul asupra politicii sociale europene introducând prin tratatul de la Maastricht”⁴ sistemul juridic de tip Common-Law diferit de cel european, precum și alte derogări succesive reprezintă factori care au condus la lipsa unei identități europene puternice. Fără a dori să ne concentrăm în studiul de față asupra condițiilor de ordin politic, sociologic sau istoric care au condus la existența Brexit-ului vom analiza succint nevoia de legislație comună în spațiul comunitar începând chiar cu legislația fundamentală, precum Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal și Codul de procedură penală. Chiar dacă un asemenea proiect este declarat public necesar, la nivel practic, s-a dovedit prin cele 3 încercări eșuate de adoptare a unui Cod civil european că există o rezistență puternică la nivelul statelor membre de a renunța la unele inerții și la automatisme juridice naționale, la unele abordări sau viziuni de interpretare privind instituțiile reglementate de legislația civilă a fiecărui stat membru.

³Revista Semnele timpului, *Între „Brexit” și „Exist” – Scenarii ale viitorului Uniunii Europene*, Laura Marinda Stan, pp. 7;

⁴Idem.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

Furio Cerutti propunea ca analiza conceptului de **identitate europeană** să se realizeze pe paliere distincte precum cel politic sau legislativ, dar și ca acest concept să fie analizat și din perspectivă fenomenologică⁵. Comunicarea Comisiei privind opțiunile de politică în perspectiva unui drept european al contractelor pentru consumatori și întreprinderi⁶, momentul de referință din perspectiva preocupărilor privind identificarea acelor diferențe legislative a statelor membre UE în materia dreptului civil respectiv contractual și comercial, a marcat din nou necesitatea unei abordări simetrice a aceluiași subiect în toată comunitatea europeană. Putem aprecia că presiunea privind identificarea unei legislații comerciale europene aplicabile unitar la nivelul întregii comunități a fost exercitată mult mai eficient, puternic și constant decât în domeniul dreptului civil. Acest lucru se datorează în primul rând reacției și preocupării mediului economic ce a identificat în piața europeană un spațiu de operare profitabil. Chiar dacă, abordat într-o concepție monistă, proiectul ce vizează un Cod civil unic la nivel European are în vedere drepturi și obligații ale cetățenilor, putem aprecia că demersul este unul mult mai puțin susținut și într-o etapă mult prea departe de finalitate. Plecând de la o perspectivă, dreptul european al contractelor pentru consumatori și întreprinderi pe care îl regăsim în Carta Verde a Comisiei, un Cod civil european ar trebui, conform unor opinii, să aibă în vedere strict definiții, proceduri și obligații contractuale. O altă opinie susținută și de noi, ar fi cea care susține ideea unui Cod civil european care în conținutul material al său să nu se limiteze doar la cele enumerate mai sus și care ar trebui să aibă în vedere și teme precum răspunderea delictuală, garanțiile, retrocedarea, dobândirea dreptului de proprietate, pierdere dreptului de proprietate, reglementări în materia dreptului familiei și al celui succesoral. Putem constata opinii diferite chiar cu privire la conținutul acestui Cod civil și nu numai cu privire la definiții și interpretări. Necesitatea abordării unui act normativ comun, precum și identificarea opiniilor

⁵Cerutti Furio, *Why political identity and legitimacy matter in the European Union*, în Furio Cerutti and Sonia Lucarelli, *The Search for a European Identity. Values, policies and legitimacy of the European Union*, London/New York, Routledge, 2008, p. 3-22; Dana Irina, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Ph.D. Thesis Dimensiunile identității europene-193.231.20.119/doctorat/teza/fisier/751

⁶COM(2010) 348 final, Bruxelles 1.07.2010;

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

diferite în raport cu un asemenea demers necesită o abordare sistematică, graduală și aplicată din partea tuturor actorilor europeni.

Inițiativele realizării Codului Civil European

Amintim în acest capitol demersul lui Christian von Bar și al Comisiei Europene, debutat în anul 1999, sprijinit de „Foundation for a European Civil Code”, demers realizat în comun cu Comisia Europeană, concretizat printr-un studiu realizat cu U. Dobnig și J. Basow.⁷ Tot în acest context, amintim „Legalist in the Era of Globalization” publicat de Hart Publishing Oxford în anul 2007, autor Volkmar Gessner. Subliniind diferențele de abordare a temei încă din faza de început a studierii ei, amintim și lucrarea „Drafting a Civil Code for Europe: Aims and Methods”⁸. Argumentele celor două opinii rezidă din provocarea unei insecurități juridice de tensiune interinstituțională dar și de un eventual conflict cultural din perspectivă juridică. Putem remarca faptul că inclusiv susținătorii existenței unui Cod civil european, în demersurile lor, sunt marcați de cultura juridică a statului unde și-au dezvoltat cariera profesională. În acest sens, putem să constatăm cu ușurință influența Codului civil german avută asupra lucrărilor și demersurilor inițiate de prof. Christian von Bar precum și a Codului civil italian ce se identifică evident în demersurile prof. univ. dr. Gandolfi.

Inexistența unui Cod civil european nu a împiedicat însă adoptarea unor diferite mecanisme juridice care au ca obiect raporturi din zona dreptului privat pe care le regăsim în legislația civilă a fiecărui stat. Cu toate acestea, proiectul Codului civil european devine cu atât mai necesar cu cât, depășind nevoia de soluționare a unor probleme concrete, acest cod poate și trebuie să fie un factor de coeziune europeană care să genereze confortul și garanțiile necesare fiecărui cetățean UE care are la îndemână aceleași proceduri ca orice alt cetățean din spațiu comunitar pentru a-și revendica sau apăra un drept recunoscut la nivelul întregii Uniuni Europene.

Soluții

⁷De la Mac Planck, *Institute for foreign and international private law*, Hamburg;

⁸Cosmin Ștefan Burleanu, *Europeanizarea*, vol. I nr. 4, 2010, Probation Junior, ISSN 2067-0524;

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

Recunoașterea și asumarea coeziunii vulnerabile existente între țările membre UE, precum și nevoia de adoptare a unei legislații unice, predictibile și accesibile pentru toți cetățenii UE, pot fi privite ca un punct de plecare pentru un demers ambițios și necesar: legislație unică europeană. Având experiența realizării, cu greutate a unui asemenea proiect ce ar fi aplicabil unui spațiu precum Uniunea Europeană, în opinia noastră ar fi necesar stabilirea unor grupuri de lucru intracomunitare pe domenii de specialitate începând cu legislația fundamentală și continuând abia într-o ulterioară etapă cu cea subsecventă.

În opinia noastră plecând de la exemplul spațiului economic Schengen, credem că se poate realiza mai ușor, într-o primă etapă, un „Schengen juridic”, un spațiu în care țările membre UE, care își doresc o legislație comună la nivelul Codului civil, Codului de procedură civilă, Codul penal și Codul de procedură penală să poată adera. Asumându-și un set de valori și reguli comune, identificând proceduri asumate unitar pentru a consolida aceste valori, țările ce vor forma acest „Schengen juridic” vor putea genera un exemplu de bună practică și coeziune ce este necesar să fie extins la nivelul întregii Uniuni Europene.

Treptat pe măsura aderării celorlalte state la legislația asumată în comun de către țările membre ale acestui spațiu juridic se va renunța la o legislație națională care reglementează același domeniu în paralel cu norma europeană. În mod evident, legea trebuind să răspundă unor realități ale vieții de zi cu zi, va putea să suporte modificările cerute de societate cu acordul tuturor membrilor spațiului juridic la care facem referire. Astfel, prin prezentul articol nu dorim să impunem o soluție ci formulăm o opinie plecând de la evenimentele europene care confirmă o lipsă de coeziune europeană ce este determinată în parte de către legislația diferită fără a dori să aducem atingere tradiției juridice a unui stat, fără a încerca să impunem un model. În acest context, considerăm că în cazul Codului civil european acesta va putea fi realizat și în cadrul unui proiect etapizat în raport de numărul de state membre care aderă la asumarea unui asemenea Cod dar și în raport de domeniul pentru care și-ar putea asuma statele membre o legislație unitară.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

Având în vedere că legislația în domeniul economic și comercial și-a dovedit o capacitate mai mare de a se unifica la nivelul Europei într-un ritm mult mai rapid, chiar și într-o formulă etapizată⁹, credem că și în celelalte domenii legislația ar trebui să fie unică în scopul coeziunii europene, asigurării de drepturi și libertăți într-un mod nediscriminatoriu pentru cetățenii Uniunii Europene și a identificării unor mecanisme transparente și similare în scopul protejării acestor drepturi. Aceasta indiferent de statul din cadrul Uniunii Europene al cărui cetățean este pus în situația de a-și apăra drepturile consacrate de legislația europeană.

Bibliografie

1. B. Negru, A. Negru, *Teoria generală a dreptului și statului*, Chișinău, 2006.
2. Revista Semnele timpului, *Între „Brexit” și „Exist” – Scenarii ale viitorului Uniunii Europene*, Laura Marinda Stan.
3. Cosmin Ștefan Burleanu, *Europenizarea*, vol. I nr. 4, 2010, Probation Junior, ISSN 2067-0524.
4. Dana Irina, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Ph.D. Thesis Dimensiunile identității europene -193.231.20.119/doctorat/teza/fisier/751.

⁹A se vedea spațiul Schengen.